

Дописка от Враца поместена в "Цариградски вестник" на 27 септември 1852 г. потвърждава, че и в последвалите години архимандритът продължава да подпомага просветното дело във Враца: "От 1 година напред призиваният ни учител даде днес испитанието на учениците, което стана велелепнейшо... най-после заключи с похвала към арх. Гаврила Бистречанского, който е епитроп на училището..."

По-късно, през 1861 г. Гавриил Бистречанин предоставя средствата за издаването на учебник по калиграфско ръководство "Чистописание. Наредил К. Мускатов. Издал игумен на Бистричанский манастир архим. Гавриил в полза на Габровското училище. 1861."⁹ Архимандритът дава лептата си за издаването и на други новобългарски книги, което потвърждава дълбоката му загриженост за развитието на новобългарската просвета и образование.

Един от най-щедрите радетели за духовното издигане на българския народ през Възраждането е Козма Тричков. Той е роден през 1806 г. в семейството на Тричко и Донка Вълкови. Баща му не е сред състоятелните граждани на Враца, държи бакалничка, но се ползвал с добро име и уважението на съгражданите си и многократно е избран за епитроп на църквата "Св. Николай" в града.

Козма Тричков получава образованието си в първото светско училище във Враца, открито от известния български просветител и книжовник от сръбски произход Константин Огнянович.¹⁰ Последователен и искрен поддръжник на българската кауза и участник в църковните борби, Константин Огнянович възпитава своите ученици в дух на дълбоко родолюбие.

Неприятен инцидент с едно турче и заплахата от лична разправа, принуждават 17-18-годишният Козма Тричков да напусне родния си град и Отечество. Емигрира в Румъния и първоначално започва работа в тютюнева фабрика в Букурещ. Със спестените си пари Козма Тричков наема воденица, а по-късно подхваща и дребна бакалска търговия. Отличаващ се с извънредно трудолюбие и удивително постоянство той постепенно си създава добро материално положение и се издига като крупен търговец - ангросист в румънската столица.¹¹ Свързва се с българското емигрантско общество и участва в дейността на т.н. Епиропия - политическа групировка на едрата българска емигрантска буржоазия, която през 1854 г. официално е призната от руското правителство по името Средоточно попечителство. Усилията на Попечителството са насочени към подпомагане на българското доброволческо движение в помощ на руската армия по време на Кримската война, надявайки се да извлече полза за българския народ от политическите обстоятелства.

След неблагоприятния за Русия изход от военните действия настъпва временен застой в работата на Попечителството. То се активизира отново през 60-те години, като през 1862 г. се трансформира в Добродетелна дружина. Политическата амбиция на Добродетелната дружина е да оглави българското освободително движение, насочвайки го в желаната от нея посока. През 1866-1867 г. тя подпомага някои революционни прояви, като се опира и разчита на руската дипломация. Добродетелната дружина пропагандира българските освободителни стремежи пред външния свят и засилва интереса на управляващите и славянофилски кръгове в Русия